

obilježenim uporabama. Prema tome, ako se pisac želi izraziti komparativom ili superlativom u stilski neobilježenu tekstu, stoji mu na raspolaganju pridjev *obuhvatan* s komparativom *obuhvatniji* i superlativom *najobuhvatniji*.

Božidar Finka

NAGLASAK RIJEČI *DUKALA*

Čitatelj P. G. iz Zadra pita kakav je naglasak riječi *dukala*. Čuo je nekoliko načina naglašivanja te riječi pa želi znati koji se od njih preporučuje.

Dukala je nastala izvođenjem od riječi *duka* (ta. *duca*) u značenju gospodar, vladalac, knez, dužd, vojvoda. U našim je južnim krajevima taj naslov uglavnom bio vezan za mletačkog dužda. *Dukala* je duždova pismena naredba. Kako su kod nas, osobito u Dalmaciji i posebno u Zadru kao glavnom gradu mletačke Dalmacije, pismene naredbe mletačkih duždeva bile značajne javne vladarske isprave, ta je riječ ubrzo postala važan pravno-upravni naziv (termin). Ušla je i u govornu praksu i zbog posebnih se prilika zadržala u Zadru i nakon prestanka mletačke (duždeve) vlasti.

U Zadru se ta riječ obično govori u liku *dukala*, s dugim *a* (=a). To jedni govornici naglašavaju *dukala* (dakle dijakatski, s dugosilaznim naglaskom u središnjem slogu), drugi *dukala* (s dugouzlaznim naglaskom). Naglasni bi se lik *dukala* mogao prihvatiti jer je u skladu sa zahtjevima naše književne akcentuacije, no treba imati na umu da je to riječ stranoga postanja, s izvornim naglaskom u središnjem slogu (tal. *ducale*), i da se takve riječi u pravilu prilagođuju hrvatskom književnom jeziku tako da dobiju uzlazni naglasak na slogu naprijed. Odatle je izgovor *dùkàla* ž, uz *dùkāl* m, oboje potvrđeno

u rječnicima: prvi lik na primjer u velikom Akademijinu Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika (AR), drugi lik na primjer u Klaićevu Rječniku stranih riječi (Zagreb, 1978). Oba su ta izgovora (*dukal* m i *dukala* ž) bliska „zadarskom” izgovoru *dukala* i Zadranima uglavnom ne „paraju” uho jer zadržavaju (njihovo) dugo središnje *a* (=ā). Za govornike koji su naime navikli slušati ili sami govoriti *dukàla* (respective *dukâla*) izgovor *dùkala* (s književnim kratkouzlaznim naglaskom u prvom slogu, ali s kratkim *a* u središnjem slogu) zvuči kao tuđ i neprihvatljiv, premda je i taj naglasni lik zabilježen u rječnicima (npr. u navedenom Klaićevu rječniku). To je vjerojatno i bio glavni povod za pitanje našega čitatelja iz Zadra o naglasku riječi *dukala*. I doista, nema pravoga opravdanja za naglasni ostvaraj *dùkala* s kratkim *a*, pa se ni taj lik (kao ni lik *dukàla*) ne preporučuje za standardnu uporabu.

Između preostala dva lika (*dùkàla* ž i *dùkāl* m) oba s dugim *a* (=ā) prednost treba dati prvomu (*dùkàla*), iako se i drugi (*dùkāl*) dobro uklapa u naše tvorbene i naglasne obrasce. Lik se naime *dukala* učestalije govori nego *dukal* i ima neprekinuti govorni kontinuitet sve do danas. Taj je lik potvrđen i u AR dvjema književnim potvdama, jednom Kačićevom (*Vukotin Vladimirović imade plemenitu dukalu od privedroga principa Petra Kandijana*) i jednom Norinijevom (*U libru di su stampani ateštati i dukale isti' redovnika*). Nasuprot tomu, lik *dukal* nije nikako potvrđen u AR, a i u Klaićevu se rječniku ne nalazi na svom natukničkom abecednom redu, nego je naveden samo kao još jedna mogućnost pod natuknicom *dukala*.

Božidar Finka